

Els drets culturals deixen de ser una categoria residual dels drets humans

Published by [Interacció](#) [1] on 20/09/2010 - 15:42 | Last modification: 31/07/2026 - 11:48

Aquest volum és especialment rellevant perquè recull alguns dels documents que estan marcant un punt d'inflexió en la construcció internacional dels drets culturals. Publicat per Unesco Etxea, no desenvolupa una teoria pròpia, sinó que posa a l'abast textos que contribueixen a definir amb més precisió el contingut jurídic dels drets culturals dins del sistema de les Nacions Unides. El seu interès rau menys en la novetat conceptual que en la capacitat de mostrar com, després d'anys de desenvolupaments dispersos, els drets culturals comencen a consolidar-se com un àmbit específic de reflexió jurídica i d'acció política internacional, deixant enrere la consideració de categoria secundària que sovint havien tingut.

DERECHOS CULTURALES

Documentos básicos de
Naciones Unidas

El pròleg recorda que els drets culturals havien estat descrits com "una categoria descuidada" o "subdesenvolupada" dels drets humans, i que la manca d'una definició operativa dificultava la seva incorporació efectiva a les legislacions i a les polítiques públiques. L'any 2009 apareix com un punt d'inflexió gràcies a dos processos paral·lels: l'aprovació de l'Observació General núm. 21 sobre el dret a participar en la vida cultural i la creació del mandat de l'Experta Independent en drets culturals del Consell de Drets Humans.

L'aportació central de l'Observació General és interpretar què significa realment el dret reconegut a l'article 15.1.a del Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals. El document afirma que els drets culturals són universals, indivisibles i interdependents amb la resta dels drets humans, i que el dret a participar en la vida cultural no pot entendre's de manera aïllada, sinó en relació amb el dret a l'educació, a la llibertat de creació, al progrés científic o a l'autodeterminació dels pobles.

Una de les contribucions més influents del text és la redefinició mateixa del concepte de cultura. La cultura deixa d'identificar-se exclusivament amb les arts o el patrimoni i passa a entendre's com un procés viu, dinàmic i històric que inclou formes de vida, llengües, coneixements, institucions, valors, pràctiques socials, tecnologies, relacions amb el medi i formes d'expressió col·lectiva. Aquesta concepció antropològica amplia considerablement l'abast dels drets culturals.

?Els drets culturals reconeixen la cultura com un procés compartit en què totes les persones tenen dret a participar, accedir i contribuir.

El document també concreta què significa "participar" en la vida cultural. No es limita a garantir l'accés als béns culturals. Distingeix tres dimensions complementàries: participar activament en la vida cultural, accedir als recursos i expressions culturals i contribuir a crear cultura i a definir les polítiques que l'afecten. Aquesta triple formulació desplaça el focus des del consum cultural cap a la capacitat efectiva de les persones per intervenir en la vida cultural de la seva comunitat.

Un altre aspecte especialment rellevant és que el subjecte dels drets culturals no és únicament l'individu. L'Observació General estableix que aquests drets poden exercir-se individualment, en associació amb altres persones o com a membres d'una comunitat. Aquesta dimensió col·lectiva resulta especialment significativa per a les minories culturals i els pobles indígenes, i incorpora una perspectiva que pot tenir una influència significativa en el desenvolupament futur dels drets culturals i en el seu progressiu reconeixement dins de les agendes jurídiques i polítiques internacionals.

El volum incorpora igualment el mandat de l'Experta Independent Farida Shaheed, que amplia el debat cap als principals obstacles per a l'exercici dels drets culturals i estableix una agenda de treball basada en la identificació de bones pràctiques, la relació entre diversitat cultural i drets humans i la necessitat de transformar aquests principis en polítiques públiques efectives. El mandat mostra que el debat internacional ja no consisteix únicament a justificar l'existència dels drets culturals, sinó a desenvolupar instruments que permetin aplicar-los.

Llegit avui, el document reflecteix un moment fundacional més que no pas un marc completament consolidat. Encara es percep una forta preocupació per legitimar els drets culturals davant la resta dels drets humans. Els desenvolupaments posteriors, inclosos els informes de la Relatoria Especial, les lleis aprovades en diversos països i els debats sobre governança cultural, han anat desplaçant la discussió cap a la seva implementació efectiva. Precisament per això aquest recull manté el seu valor: permet entendre sobre quins textos jurídics s'ha construït bona part del debat contemporani sobre drets culturals i explica per què el dret a participar en la vida cultural ha acabat esdevenint el nucli organitzador de tot aquest camp. (n. de l'e., 2026)

Referència

Maraña, M. (Coord.). (2010). *Derechos culturales: Documentos básicos de Naciones Unidas*. UNESCO Etxea.

[Text complet \(pdf\)](#) [2]

Categories: Informe

Categories: Informes i documents

Tags: drets culturals

Tags: participació cultural

Tags: accés a la cultura

Tags: pensament cultural

Tags: polítiques culturals

- [3]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/blogs/2010/dretsculturals-dretshumans>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] https://interaccio.diba.cat/sites/interaccio.diba.cat/files/dchoscult_docbasiconu.pdf

[3] <https://interaccio.diba.cat/node/229>